

5.Koncert porozumenia Összefogás Hangverseny Koncert porozumienia

Pod záštitou predsedu Národnej rady Slovenskej republiky
Mgr. Pavla Pašku

Košice, Dom umenia
22.6.2012 o 19:00

Oláh Kálmán, klavír, Maďarsko

Čači Vorba, Poľsko

Maria Natanson – spev, husle, kemence, brácsa

Paweł Sójka – akordeón

Piotr Majczyna – gitara, mandolína, buzuki, kobca, spev

Robert Brzozowski – kontrabas

Lyubomyr Ishchuk – darabuka, dombek, daf, buzuki, drumbl'a

Spoluúčinkujú študenti a pedagógovia Konzervatória na Exnárovej ulici č.8 v
Košiciach

Kálmán Oláh je mimoriadne mnohostranným klaviristom, skladateľom a pedagógom, ktorý majstrovsky zlučuje prvky klasickej, jazzovej, ľudovej a súčasnej vážnej hudby. Je jedným zo zakladajúcich členov úspešného jazzového zoskupenia Trio Midnight. V roku 1990 sa stal laureátom medzinárodnej jazzovej súťaže v Leverkusene, o rok neskôr získal prvé miesto na Medzinárodnej jazzovej klavírnej súťaži v poľskom Kaliszi. V roku 1995 ho vyhlásili za najlepšieho sólistu Hoeilaart Jazz Competition.

V roku 1999 vydal prvú nahrávku s názvom Moments from my Life, kde popri vlastných kompozíciách zaradil aj nové aranžmány skladieb od Bacha, Bartóka a Debussyho. Od roku 2000 vyučuje klavír a kompozíciu na Hudobnoumeleckej univerzite F.Liszta v Budapešti. V roku 2001 vydal v spolupráci so Stuttgartským komorným orchestrom nahrávku Bachových Goldbergových variácií a jeho vlastných improvizácií, a to s obrovským ohlasom. Počas svojej kariéry spolupracoval s tak významnými umelcami, ako Randy Brecker, Lee Konitz, Pat Metheny, Steve Grossman, John Patitucci, Jack DeJohnette, Tommy Campbell, Kenny Wheeler, Ron McClure, Stefano Di Battista, Jay Leonhart, Daniel Humair, André Ceccarelli, Paolo Fresu, Palle Danielsson, Ravi Coltrane a Philip Catherine.

Kálmán Oláh je držiteľom mnohých domácich aj zahraničných ocenení. Spomeňme z nich aspoň Lisztovu cenu z roku 2006, hlavnú cenu prestížnej skladateľskej súťaže Thelonious Monk Jazz

Composers Competition vo Washingtone z toho istého roka, ktorú získal so svojou skladbou Always či ocenenie Skladateľ roka maďarského autorského ochranného zväzu Artisjus z roku 2009. Práve úspech v Spojených štátoch mu otvoril cestu na významné koncertné pódia v USA, kam sa pravidelne vracia.

Okrem sólistického muzikovania a účinkovania v Triu Midnight sa Oláh s obľubou pridáva do iných formácií, ktoré čiastočne sám založil, napríklad Oláh Kálmán Sextet a najnovšie hrá aj s vlastným kvartetom. So spomenutými formáciami a ďalšími špičkovými umelcami vydal klavirista dodnes až sedemnást' nahrávok.

„Jazz by som nazval partnerským dialógom, ktorého podstatou sú improvizácia, spontánnosť a tvorivosť“ - úryvky z rozhovoru s Kálmán Oláhom

...Najviac môžem vďačiť ľuďom, ktorí ma ovplyvnili v detstve. Takým bol Béla Szakcsi Lakatos, ktorý mi je na jednej strane rodina – ako manžel mojej tety – na druhej strane ho považujem za najväčšieho jazzového hudobníka v Maďarsku. Povedal by som, že kvôli nemu som sa stal jazzovým hudobníkom, skladateľom...

...Ako dvadsaťročný som objavil krásy komponovania. To ma priviedlo späť ku klasickej hudbe a odvtedy je pre mňa klasická hudba rovnako dôležitá, ako jazzová...

...Sólová hra na klavíri je veľmi ťažká. Najmä v jasse. Momentálne vyučujem na jazzovej katedre Lisztovej univerzity aj kolektívnu improvizáciu. Detí učím, že tak treba hrať, aby to bol spontánny dialóg. Prirovnal by som to trochu k futbalovému zápasu, lebo kráčať rovnakým smerom, za jedným cieľom, no loptu má stále niekto iný. K sólovej hre sa treba dožiť istého veku. Treba dospieť k istej vnútornej očiste, aby sa človek dokázal sám zahľbiť, aby dokázal hrať jazz aj bez vonkajších inšpirácií. Celé to funguje len vtedy, keď hudobné nápady vznikajú priamo na pódiu...

...Klasická hudba mi dávala len pozitívne zážitky a výsledky. Jazz nemôžete skladať bez klasických základov, ako ostatne žiadnu hudbu. Preto považujem za veľmi dôležité, aby moji žiaci študovali aj klasickú hudbu a komponovanie...

...Vyučovanie sa po dosiahnutí istého stupňa vyspelosti začína podobať improvizácii. Žiakov treba vychovávať, aby boli originálni, aby sa pokúsili realizovať vlastnú osobnosť. To je strašne ťažké...

...Gramofónový priemysel je už celé roky vo veľmi veľkej kríze. Bezplatné sťahovanie z internetu takou mierou potlačil výrobu a predaj cédečiek, že hudobník na vydanie cédečka už skoro nemá ani šancu. Predsa však potrebujeme nové nahrávky, lebo stále existuje vrstva, ktorá je rada, že môže chytiť do ruky novú platňu. Jediná vec, ktorej sa držím - napriek tejto hroznej situácii – je, že nechcem byť populárnejší. Ja verím tomu, že hudobník sa nemá od svojich pôvodných predstáv žiadnym spôsobom odchýliť v prospech verejného vkusu...

...Pravdepodobne niečo znamená, že v krajine je stále viac úspešných rómskych hudobníkov. Ale nezúčastnil by som sa na žiadnej politickej, stránickej akcii. Nemyslím, že to pomôže a úlohou nás, umelcov nie je stať sa súčasťou politiky. Našou úlohou je, aby sme ukázali, čo vieme. Maximálne vieme urobiť to, že povieme: sme Rómovia. Takto sme urobili krok, aby Rómov uznávali o trochu viac...

(pôvodný rozhovor na internetovej stránke Kultúra&Kritika, 4.5.2009)

ČAČI VORBA znamená čosi ako úprimnú, prostosrdečnú reč. Takto označujúci Rómovia svoju hudbu... Skupina ČAČI VORBA bola založená v roku 2004. Táto poľsko-ukrajinská kapela sa špecializuje na temperamentnú syntézu rómskej, karpatskej a balkánskej hudby. Publiku prezentuje akustickú fúziu jazzu, etnickej hudby (world music), modernej svadobnej hudby z Balkánu a iných hudobných druhov, ktoré predvádza na tradičných, ale neraz aj exotických nástrojoch. Takými sú maďarská brácsa, turecký kemenče (sláčikové strunové nástroje), grécke buzuki, rumunská kobza (brnkacie strunové nástroje) či orientálne darabuka a dombek (bicie nástroje). Pomocou šokujúcich štýlových spojení na spôsob akoby balkánskeho twistu, rumunského rocku či rómskeho swingu dosahuje kapela divokú, rozpustilú atmosféru balkánskej svadby. Umelecky vyspelý prejav vychádzajúcej hviezdy poľskej folkovej scény, sólistky Maria Natanson a ďalších skvelých

hudobníkov vytvárajú úplne nový, originálny, hranice prekračujúci hudobný jazyk. Dialekt, ktorý vyjadruje nám všetkým blízku radosť, vášeň a túžbu – onú „úprimnú reč“.

Prvá CD nahrávka kapely vyšla v roku 2008 v nakladateľstve RED TABORET s názvom Szczerza Mowa (úprimná reč) pod mediálnou záštitou lublinského rozhlasu a lublinskej televízie. Druhá platňa pod názvom Tajno Biav (Utajená svadba) vyšla v roku 2011 v nemeckom vydavateľstve Oriente Musik. Nachádzame na nej virtuózne aranžovanú veselú tanečnú hudbu, melancholické ľúbostné piesne a elegické balady z tradície bulharských, rumunských, albánskych, slovenských, maďarských a poľských, dokonca aj ruských a moldavských Rómov.

V roku 2006 sa kapela ČAČI VORBA stala laureátom 9.folkového festivalu poľského rozhlasu Nová tradícia vo Varšave, 2.festivalu slovanskej piesne v Poznani a celopoľského piesňového festivalu „hory a ľud“ v Zakopanom. Skupina vystúpila na stovkách koncertov nielen v Poľsku, ale aj v Nemecku, Belgicku, Slovinsku, Taliansku, Švédsku, Rakúsku, Chorvátsku, Maďarsku, na Ukrajine, v Čechách a na Slovensku.

Maria Natanson (1986) je najvýraznejšou osobnosťou skupiny. Nadaná speváčka a husľová virtuózka je označovaná za najpozoruhodnejší hlas poľskej folkovej scény posledných rokov. Je spoluzakladateľkou kapely a autorkou piesní v rumunskom jazyku o láske, Bohu, stratených koreňoch a pozícii ženy v tradičnej spoločnosti. Jej silný, charizmatiký hlasový prejav sa stretáva s nadšeným ohlasom fanúšikov world music po celom svete.

Maria pochádza z viacgeneračnej hudobníckej rodiny. Vo veku pätnástich rokov opustila tradičnú hudobnú školu a uchýlila sa do prostredia karpatských hôr, kde si od dedinských muzikantov osvojila stovky melódií a desiatky jazykov a dialektov. Počas niekoľkoročného putovania za autentickou karpatskou a rómskou ľudovou hudbou prešla hory sliezkych Beskýd, Spiša a Tatier a stala sa členkou mnohých ľudových kapiel pod vedením miestnych goralov. Takmer rok žila v rómskej osade Czarna Góra v Poľsku, kde nadviazala priateľstvo a spoluprácu so skupinou Kałe Bała. Dnes jej charakteristický hlas a nespochybniteľnú inštrumentálnu bravúru obdivuje rovnako rómske i nerómske obecnstvo.

Paweł Sójka je absolventom Hudobnej akadémie F.Chopin, akordeónistom, pedagógom a neuveriteľne všestrannou umeleckou osobnosťou, ktorá je rovnako doma v klasickej hudbe a v tradičnej hudbe najrôznejších kultúr. Ťažisko jeho hudobníckeho pôsobenia spočíva v komornej hudbe, so svojim bratom Maciejom (klarinet) tvoria duo Sooyka&Sooyka. Je laureátom viacerých prestížnych interpretačných súťaží v Nemecku, Taliansku a v Poľsku. Vo voľnom čase je futbalovým rozhodcom.

Piotr Majczyna je pôvodným povoláním právnik, no dnes už predovšetkým multiinštrumentalista so špecializáciou na brnkacie nástroje, spevák, zakladateľ a umelecký vedúci skupiny ČAČI VORBA. Jeho láska k etnickej hudbe pochádza z pubertálneho veku, kedy skonštruoval amatérsky zosilňovač, aby po nociach mohol počúvať balkánske rádiá. Už vyše desať rokov späť s prostredím folkovej hudby v Lubline bol Majczyna zakladateľom resp. členom troch ďalších zoskupení. Je autorom početných aranžmánov a kompozícií, inšpirovaných tradičnou hudbou. V roku 2008 bol vyznamenaný cenou primátora Lublina za šírenie a ochranu kultúrneho dedičstva.

Záujem **Roberta Brzozowského** siaha od Mozarta po prísny zvuk rumunských Karpát, od ľudového umenia po jazz, od Glenna Goulda cez Leda Zeppelina po Woodyho Allena. Už desať rokov je členom filharmonického orchestra v Lubline a dobre ho poznajú aj na tamojšej folkovej a tanečnej scéne. Absolvent hudobnej akadémie v Bydgoszczi je súčasne zakladateľom sláčikového kvarteta Dolce Vita (2002) a pravidelne hrá vo folkovom Orchestri svätého Mikuláša v Lubline. So súbormi, s ktorými spolupracoval vydal až jedenásť nahrávok. Je dvojnásobným laureátom festivalu poľského rozhlasu Nowa Tradycja.

Lyubomyr Ishchuk je žijúcim príkladom motta kapely Čači Vorba: Hudba nepozná hranice. Pravidelne cestuje medzi ukrajinským Lvovom a poľským Lublinom, dvomi historicky spojenými, dnes však schengenskou hranicou rozdelenými mestami. Virtuóz na bicích nástrojoch a drumbli je nadšeným zástancom oživovania tradičnej ukrajinskej hudby, ale aj smelých experimentov.

Ischchuk vyrastal v Užhorode a jeho otec – učiteľ spevu – založil v 70.rokoch minulého storočia folkrockovú skupinu „Opryszky“, v ZSSR prenasledovanú kvôli „rozvratnému“ názvu Zbojníci. Lyubomyr je absolventom hudobnej akadémie v Lvove. Od 2004 je aj členom folkovej skupiny Burdon, známej na Ukrajine i v Poľsku. V súčasnosti sa sústreďuje na znovuoživenie tradičnej zakarpatskej hudby.

„Keď Čači Vorba absolvovala svojim prvým albumom v západnej Európe debut, mnohí sa pýtali: Kde sa doteraz tento hlas skrýval? Lebo prvé, čo nás upúta, je svetlý a jasný hlas Marie Natanson. Až pri druhom počutí si človek všimne, že excelentne hrá aj na husliach. Skupina stojí jednou nohou v poľskom Lublini a druhou v ukrajinskom Lvove a telom i dušou je upísaná cigánskym piesňam Balkánu a Karpát. Čím dlhšie sa platňa točí – a bude sa vo Vašom prehrávači točiť často! - o to jasnejšie budú jemné, opatrné a osviežujúce aranžmány Piotra Majczynu, frontmana skupiny. Aj basa a akordeón sa radi vzdialia od príliš tradičných vzorov, ozdobujú a variujú staré melódie s hudobnými farbami z celého sveta. (...) Z juhu prichádzajú stredomorské vplyvy. Znie tu východná Európa nie národným, ale hranice prekračujúcim spôsobom, raz melancholicky a záдумčivo, inokedy tanečne a ohnivo. A vždy je to blízke, dojímavé. (...) Východná Európa konečne bez dúchadlovej hektiky, zato s rozprávajúcimi, zaliečavými a žiarivými melódiami.“

(recenzia albumu Tajno Biav na www.globalsounds.info z 29.11.2011)

Okrem ľudového a jazzového orchestra pôsobí na Konzervatóriu na Exnárovej ulici v Košiciach aj Komorný orchester, Muzikálový orchester a Dievčenský zbor. Škola oslavuje v tomto roku 20.výročie svojho založenia. Jej žiaci účinkovali na množstve vystúpení doma aj v zahraničí (Holandsko, Poľsko, Francúzsko). Hrali pred anglickou kráľovnou Alžbetou II., holandskou kráľovnou Beatrix, švédskym kráľom Gustavom a viacerými prezidentmi a známymi osobnosťami politického a spoločenského života. Študenti pravidelne účinkujú aj na prestížnych podujatiach, organizovaných mestom a mestskou časťou Košice-Dargovských hrdinov. Jedným z najdôležitejších poslání školy je poskytnúť šancu na vzdelanie aj talentovaným deťom zo sociálne znevýhodneného prostredia a z rómskej minority.

História **Koncertu porozumenia** sa začala písať v roku 2008, keď z príležitosti Storočnice Eugena Suchoňa boli prvýkrát v histórii na jednom koncerte uvedené dve kľúčové diela slovenskej a maďarskej hudby 20.storočia: Suchoňov Žalm zeme podkarpatskej a Psalmus Hungaricus od Zoltána Kodálya. Stalo sa to za účasti dvesto spevákov a hudobníkov zo štyroch krajín v malej obci Ruská na slovensko-maďarsko-ukrajinskom trojhraníčí. Z jednorazového veľkolepého koncertu, ktorý sa zhodou náhod konal v deň Sviatku hudby (21.6.) stala sa tradícia.

Myšlienkou Koncertu porozumenia je podpora hudobného a kultúrneho dialógu medzi národmi a štátmi strednej a východnej Európy, osobitne medzi Slovenskom a Maďarskom. Od minulého roka je dejiskom tejto ušľachtilej tradície, ktorá súčasne pripomína Sviatok hudby, mesto Košice. Tohtoročné podujatie na rozdiel od doterajších, ktoré boli v znamení preazne vokálnej hudby

20.-21.storočia, a to v podaní špičkových speváckych zborov z oboch krajín (ešte máme v živej pamäti vystúpenie nezabudnuteľného Dénesa Szabóa a jeho dievčenského zboru Pro Musica z Nyíregyházy) dramaturgia tohtoročného koncertu prekračuje mantinely klasickej hudby smerom k jazzu a k etnickej hudbe. Dôležitým činiteľom je aj rómsky rozmer, a to tak v pôvode Kálmána Oláha ako v repertoári ďalších vystupujúcich. Koncert porozumenia tak získava nové dimenzie kultúrneho i hudobného rázu.

Zostavil: Tamás Horkay

Vydala: MUSA NOSTRA, n. o.

Nepredajné